

КОНСТИТУЦИОНЕН СЪД

Вх. № 269 45 9/18 г.
Дата 07.08.18 г.

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА ПРАВОСЪДИЕТО

Изх. № 10-00-7.....

На Ваш № 176 КД / 03.07.2018 г.

ДО
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

СТ А Н О В И Щ Е
от
ЦЕЦКА ЦАЧЕВА
МИНИСТЪР НА ПРАВОСЪДИЕТО
по
КОНСТИТУЦИОННО ДЕЛО № 9/2018 г.

УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ПРЕДСЕДАТЕЛ,
УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

С определение на Конституционния съд от 3 юли 2018 г. съм конституирана като заинтересована страна по конституционно дело № 9 за 2018 г., образувано на 28.03.2018 г. по искане на състав на Върховния касационен съд (ВКС) за установяване на противоконституционност на чл. 225, ал. 3 от Закона за съдебната власт (ЗСВ) (обн. ДВ, бр. 64 от 07.08.2007 г., последно изм. и доп. ДВ, бр. 49 от 12.06.2018 г.).

С посоченото определение на основание чл. 149, ал. 1, т. 2 от Конституцията на Република България (Конституцията) във връзка с чл. 19, ал. 1 от Закона за Конституционен съд е допуснато за разглеждане по същество искането на състав на ВКС за установяване на противоконституционност на чл. 225, ал. 3 от ЗСВ. Съгласно текста на тази разпоредба „в случаите, когато съдия, прокурор или следовател е привлечен като обвиняем за извършване на умишлено престъпление или по отношение на него е образувано дисциплинарно производство, обезщетението не се изплаща до приключване на наказателното или дисциплинарното производство.“

В искането си съставът на ВКС излага становище, че разпоредбата на чл. 225, ал. 3 от ЗСВ противоречи на установените принципи в чл. 4, ал. 1, чл. 48, ал. 1 и 5, вр. чл. 31, ал. 3 и 4 от Конституцията.

Намирам, че на първо място следва да бъде изяснен характерът на паричното обезщетение по чл. 225, ал. 1 от ЗСВ.

В свое Решение № 1 от 31.01.2017 г. по к.д. №6/2016 г. почитаемият Конституционен съд го характеризира като „*благодарствено парично обезщетение*“.

Съгласно трайно установилата се практика, включително възприета от смесени петчленни състави от съдии от Върховния административен и Върховния касационен съд, правото на парично обезщетение (или разликата между новополагащото се и вече полученото такова) е имуществено право, което възниква съгласно разпоредбата на чл. 225 от ЗСВ при освобождаване от длъжност на съдия, прокурор или следовател с повече от 10 години стаж на такава длъжност¹.

Дължимостта на това обезщетение произтича пряко от закона, а по нормативния си замисъл се числи към *гратификационни/благодарствени/ плащания* по чл. 222, ал. 3 КТ, чл. 225, ал. 1 ЗСВ и чл. 234, ал. 1 ЗМВР².

Съгласно чл. 24, ал. 2, т. 8 от Закона за данъците върху доходите на физическите лица (ЗДДФЛ) в облагаемия доход от трудови правоотношения не се включват *inter alia* обезщетенията по чл. 225, чл. 277, ал. 3 и чл. 354 от ЗСВ. Член 277, ал. 3 от ЗСВ предвижда, че при прекратяване на трудовото правоотношение на държавните съдебни изпълнители се изплаща *обезщетение* при условията на чл. 225 от същия закон. Според чл. 354 от ЗСВ, съдебен служител, придобил право на пенсия за осигурителен стаж и възраст, при освобождаване от длъжност има право на *еднократно парично обезщетение* в размер на толкова брутни месечни възнаграждения, колкото прослужени години има в органите на съдебната власт, но не повече от 10 брутни месечни възнаграждения.

Член 24, ал. 1 от ЗДДФЛ определя облагаемият доход от трудови правоотношения като „*трудоовото възнаграждение и всички други плащания в пари и/или в натура от работодателя или за сметка на работодателя, с изключение на доходите, посочени в ал. 2*“.

На основание чл. 1, ал. 1 от Наредбата за елементите на възнаграждението и за доходите, върху които се правят осигурителни вноски (Загл. изм. - ДВ, бр. 1 от 2007 г.)³ осигурителните вноски за лицата по чл. 4, ал. 1 от Кодекса за социално осигуряване се изчисляват и внасят върху получените, начислените и неизплатени или неначислени възнаграждения и други доходи от трудова дейност. Чл. 1, ал. 8, т. 11 от същия акт урежда, че не се изчисляват и внасят осигурителни вноски върху възнагражденията по чл. 230 и 231, обезщетенията по чл. 225, 226, чл. 277, ал. 3, чл. 292, ал. 3 и чл. 354 и стойността на отличията и наградите по чл. 303, 305 и 358а от ЗСВ.

В подкрепа на позицията, че обезщетението по чл. 225 следва да се квалифицира като благодарствено, е и обстоятелството, че с възможността да не се изплати в хипотезата на ал. 2 и да се отложи неговото плащане в хипотезата на ал. 3 на чл. 225, се насочва логически към различно третиране на това обезщетение. По отношение на изплащането на възнагражденията, приравнени на трудови, ЗСВ не поставя подобни ограничения.

Следователно, може да бъде направен извод, че обезщетението по чл. 225, ал. 1 не е възнаграждение за положен труд. То представлява гратификационно/благодарствено/ плащане и като такова не подлежи на конституционна защита по чл. 48, ал. 1 от Конституцията, съответно няма отношение и към чл. 4 и чл. 31, ал. 3 и 4 от нея.

Дори да се приеме за вярна хипотеза, в която това плащане представлява трудово възнаграждение, посочените норми на Конституцията не са нарушени поради изложеното по-долу.

¹ Решение № 1341 от 27.01.2011 г. на ВАС по адм. д. № 4551/2010 г., V о., докладчик съдията Илиана Славовска.

² Определение № 19 от 3.04.2015 г. на ВАС по адм. д. № 22/2015 г., 5-членен с-в, докладчик съдията Даниела Мавродиева.

³ Приета с ПМС № 263 от 30.12.1999 г., обн., ДВ, бр. 6 от 21.01.2000 г., в сила от 1.01.2000 г., посл. изм. бр. 29 от 7.04.2017 г., в сила от 1.01.2017 г.

Нормата на чл. 225, ал. 3 от ЗСВ не е самостоятелен институт. Тя се намира в комплекс от норми, който регламентира правото на обезщетение – ал. 1 на чл. 225, и загубването на това право – ал. 2 на чл. 225. Съгласно чл. 225, ал. 2, изречение първо от ЗСВ обезщетението не се изплаща в случаите по чл. 165, ал. 1, т. 3 и 5, както и когато комплексната оценка от последната атестация на съдията, прокурора или следователя е отрицателна. Хипотезите на чл. 165, ал. 1, т. 3 и 5 са влизане в сила на присъда, с която е наложено наказание лишаване от свобода за умишлено престъпление и наложено дисциплинарно наказание дисциплинарно освобождаване от длъжност. Не се спори и не е била оспорвана нормата на чл. 225, ал. 2, изр. първо относно нейната конституционностъобразност. Алинея 3 на чл. 225 осигурява приложението на чл. 225, ал. 2, изр. първо. Тя не лишава магистрата от правото на обезщетение, а само отлага неговото плащане или неизплащане в зависимост от изхода на наказателното или дисциплинарното производство.

Поради това са неотнормирани твърденията в искането за лишаване от право на обезщетение, приравняване на магистратите на осъдени или дисциплинарно наказани лица, както и за нарушаване на презумцията за невинност по чл. 31, ал. 3 от Конституцията. – не са нарушени нито чл. 48 от Конституцията, нито чл. 4 и чл. 31, ал. 3 и 4 от нея.

Във връзка с твърдението за възможна прекомерна продължителност на наказателното производство и необвързането му с разумен срок за приключване следва да се отбележи, че Наказателно – процесуалният кодекс (чл. 368 – чл. 369) предвижда механизъм за ускоряване на досъдебното производство и за ускоряване на съдебното производство като гаранция срещу разглеждане на делото в неразумен срок.

Член 132 от Конституцията урежда функционалния имунитет на магистратите, постановявайки, че: „При осъществяване на съдебната власт съдиите, прокурорите и следователите не носят наказателна и гражданска отговорност за техните служебни действия и за постановените от тях актове, освен ако извършеното е умишлено престъпление от общ характер.“. Тази защита е свързана с осигуряването на принципа за независимост на съдебната власт, определен в чл. 117, ал. 2 от Конституцията. Корелативно на тази засилена защита на магистратите е изискването към тях за засилена отговорност при изпълнение на задълженията им по служба, произтичаща от необходимостта за запазване на високия престиж на длъжността на магистрата. Нормата на чл. 225, ал. 3 от ЗСВ има и този смисъл.

Член 192, ал. 5 от ЗСВ регламентира, че Комисията по професионална етика към съответната колегия на Висшия съдебен съвет извършва преценка за притежаваните нравствени качества от първите трима кандидати за всяка длъжност и изготвя становище за всеки кандидат въз основа на документите, представени от кандидата, и документите, съдържащи се в кадровото дело, относно резултатите от проверките на Инспектората към Висшия съдебен съвет, поощренията и наказанията, сигналите за нарушение на правилата за професионална етика на съдиите, прокурорите и следователите.

В ЗСВ се съдържат и други норми с подобни ограничения, основани на засилената отговорност на магистратите. Като пример може да бъде посочена разпоредбата на чл. 27, ал. 3, според която мандатът на избран член на Висшия съдебен съвет не може да бъде прекратен предсрочно поради подаване на оставка на основание чл. 130, ал. 8, т. 1 от Конституцията на Република България, ако срещу него е образувано дисциплинарно производство за налагане на наказание дисциплинарно освобождаване от длъжност по чл. 308, ал. 3, до приключване на производството. Във тази хипотеза е достатъчен само фактът на образувано дисциплинарно производство срещу изборния член на ВСС, независимо от по-нататъшната съдба на дисциплинарното производство.

По същите съображения образувано дисциплинарно производство срещу магистрат би било пречка за повишаването му в длъжност по реда на раздел IIа от глава IX на ЗСВ, като неотговарящ на изискванията на чл. 162, ал. 1, т. 3 ЗСВ - да притежава необходимите нравствени качества, съответстващи на Кодекса за етично поведение на българските магистрати.

Поначало ограничения на основните права, включително правата-свободи, са допустими⁴, стига да се спазва принципът на пропорционалността (чл. 5, ал. 1 и 4 от Договора за Европейския съюз), който принцип трайно присъства и в практиката на Конституционния съд⁵.

С нормата на чл. 225, ал. 3 се цели защита на интереса на правосъдието и на обществения интерес като цяло, който би могъл да бъде уронен, ако магистратът „бъде възнаграден“, като получи обезщетението, при условие че е привлечен като обвиняем или срещу него има образувано наказателно производство. Тези цели са обществено оправдани и необходими, като мерките за постигането им не могат да се определят като непропорционални.

С оглед на изложеното, споделям виждането, че нормата на чл. 225, ал. 3 от ЗСВ не противоречи на чл. 4, ал. 1, чл. 48, ал. 1 и 5, вр. чл. 31, ал. 3 и 4 от Конституцията.

Предвид представените съображения считам, че искането на тричленния състав на ВКС за установяване на противоконституционност на чл. 225, ал. 3 от ЗСВ е неоснователно и следва да бъде отхвърлено.

С УВАЖЕНИЕ,

ЦЕЦКА ЦАЧЕВА
МИНИСТЪР НА ПРАВОСЪДИЕТО

---

⁴ Решение № 15 от 2010 г. по к.д. № 9 от 2010 г.

⁵ Решение № 20 от 1998 г. по к.д. № 16 от 1998 г.; Решение № 15 от 2010 г. по к.д. № 9 от 2010 г.